

Medieval Urban Culture, ur. Andrew Brown – Jan Dumolyn, *Studies in European Urban History*, sv. 43, Brepols, Turnhout 2017., 213 str.

Prihvatajući prijelaz od tradicionalnih tema srednjovjekovne urbane historiografije prema pojmu “urbane kulture”, suradnici na projektu “City and Society in the Low Countries (ca. 1200-ca. 1850)” objavili su zbornik radova naslovljen *Medieval Urban Culture*, kojeg su uredili Andrew Brown i Jan Dumolyn.

U uvodnom članku, naslovljenom *Medieval Urban Culture: Conceptual and Historiographical Problems* (1-25), urednici objašnjavaju razlike između srednjovjekovnog i modernog pojma “grada”, oslikavaju razvoj moderne historiografije i podcrtavaju neke akutne probleme povezane uz koncept urbane kulture. Primjerice, objašnjavajući što je “građanska religija”, snažno se suprotstavljaju konvencionalnoj ideji da je u srednjem vijeku urbanitet imao snažan distinktivan karakter i tako bio udaljen od političkih i religijskih institucija. Stoga, autori sugeriraju da se “urbana kultura” definira kao “amalgam crkvene, plemićke, prinčevske i ruralne kulture” unutar grada. Iako se zbornik sastoji od trinaest eseja koji nisu podijeljeni u poglavlja, urednici objašnjavaju koja je logika bila u pozadini njihovog aranžiranja.

Sljedeća dva eseja iz prvog tematskog bloka (27-58) detaljno promatraju kakva je bila percepcija urbanih mjesta u ranom novom vijeku. Claire Judde de Larivière u članku *The Urban Culture of the Ordinary People. Space and Identity in Renaissance Venice* (27-40) uspoređuje diskurse o gradu između nižih slojeva društva i društvene elite. Povezuje mletačke prostorne “kognitivne kategorije” s urbanim mjestima i zaključuje da su na njihov nastanak jako utjecale društveno uvjetovane akcije. U sljedećem tekstu *Memory, Text and Space in Late Medieval London* (41-58), Mark Amsler se fokusira na tekstualnu “urbanu memoriju” i predstavlja slike britanskog glavnog grada u Chaucerovoj poeziji.

Drugi blok zbornika (59-92) promatra interakciju između različitih ideologija unutar srednjovjekovnog grada. Peter Howard u radu *Making a City and Citizens: The ‘Fruits’ of Preaching in Renaissance Florence* (59-73) kontekstualizira dominikansko propovijedanje kao način na koji su građani formirali svoj “identitet” i definirali svoje uloge u Firenci. Kako se pokazuje, republikanski i teološki diskurs bili su prilično isprepleteni u propovijedima. Barbara Rouse u radu *Nuisance Neighbours and Persistent Polluters: The Urban Code of Behaviour in Late Medieval London* (75-92) promatra kako su se vladari bavili sanitetski sustavom grada. Koristila je kvantitativnu metodu i pokazala kako je migracija s ruralnih dijelova zemlje u London utjecala na zagađenje grada. Kako Rouse pretpostavlja, činjenica da došljaci nisu bili upoznati s urbanim “načinom ponašanja” vodila je k pogoršanju sustava rješavanja otpada, što je uzrokovalo tenzije između migranata i lokalnog stanovništva.

Treći se tematski blok fokusira na političke nemire u europskim srednjovjekovnim gradovima. E. Amanda McVitty u članku *Prosecuting Treason in Lancastrian London: The Language and Landscape of Political Dissent* (93-109) promatra gradsku topografiju putem analize sudskih slučajeva i narativa iz osuda. Napominje da su u prvoj polovici 15. stoljeća utopište u Westminster Abbey i gradski forum kod King’s Bench postala glava mjesta gdje su politički neredi izbijali i gdje su ih rješavali pregovaranjima. Sljedeći članak naslovljen *Chronicles and Crowds: Accounts of Urban Unrest in Norman Cities, 1090-1160* (111-123) potpisuje Lindsay Diggelmann. U njemu autorica stručno analizira diskurs iz povijesti emocija unutar kleričkih kronika, prikazujući kolektivne proteste protiv monarha i magnata. Navodi da unatoč tome

što izvori pokazuju slične retoričke tehnike da bi opisali pobunjenu masu, moralni se ton razlikuje od slučaja do slučaja.

Četvrti blok (125-182) posvećen je reprezentaciji urbanog razvoja u srednjovjekovnoj tekstualnoj tradiciji. Slika neloyalnosti koja se pronalazi u gradskih kronikama, njihova upotreba u promociji dinastičke politike i uloga koju su imali u nastanku ideologije u Londonu tema je rada Rogera Nicholsona, naslovljenog "*Cursed Ymagynacion*": *Late Medieval London, Urban Chronicles and the Topologies of Treason* (125-138). Chris Jones uspoređuje narative nastale u Parizu i dalje u kasnom 13. i ranom 14. stoljeću. Njegov članak *Connecting the Urban Environment with Political Ideas in Late Capetian France* (139-156) pokazuje neovisnu prirodu nastanka urbanih kronika i napredovanje kraljevskih i klerikalnih interesa u regiji. *Christian-Jewish Exchanges within the Urban Culture of Twelfth-Century France and England* (157-169) naslov je rada Constanta J. Mewsa u kojem objašnjava kako je ekonomski prosperitet židovske zajednice u gradu oblikovao intelektualnu kulturu i utjecao na interkulturalne mreže. Naglašava kako su odnosi između kršćanskih učenjaka i Židova bili napeti jer su ih potonji poticali da uče hebrejski kako bi mogli ponovno interpretirati religijske tekstove. Posljednji članak u bloku je *Discovering New Media. Anthonis de Roovere and the Early Printing Press* (171-182) od Johana Oostermana. Autor se fokusira na ulogu koju je Anthonis de Roover imao u razvoju tiskarske industrije u Brugesu. Cijeli proces stavlja u društveni i ekonomski kontekst i objašnjava kako grad nije postao glavni tiskarski centar Europe jer su pioniri industrije bili usredotočeni na malu grupu gradske elite u Brufesu i pomalo gubili svoju klijentelu s drugačijim ukusima.

Posljednji blok (183-213) otvara rad Katrien Lichtert naslovljen *Port Cities and River Harbours: A Peculiar Motif in Antwerp Landscape Painting c. 1490-1530* (183-199) u kojem analizira evoluciju gradskog vizualnog predstavljanja i zaključuje kako je pozitivna slika bila posljedicom trgovačkog statusa grada Antwerpena. Naposljetku, Kim Phillips predstavlja kako su kasnosrednjovjekovni putnici vidjeli kineske gradove u svojim pisanjima. Njezin rad *Europe Looks East: Chinese Cities in Medieval Travel Writing, c. 1298-c. 1440* (201-213) kritički promatra kako su ti izvještaji povećali europski koncept "savršenog grada" s idejom dinamizma.

Zaključno, ova kolekcija eseja predstavlja fizičke i političke izazove srednjovjekovnog grada, konstruira i čuva urbane memorije i pitanje izgradnje zajednice. S obzirom na multidisciplinarni pristup, zbornik lijepo razjašnjava nejasan koncept "srednjovjekovne urbane kulture" koji promatra s raznih kutova, tema i geografskih područja. Ipak je potrebno naglasiti da većina članaka obrađuje pitanja iz gradova u Engleskoj, Francuskoj ili Nizozemskoj. Budući da je ideja globalne povijesti postala sve više popularna, možda bi bilo bolje da se promatrali taj koncept iz nešto šire geografske perspektive. Unatoč tim sitnim komentarima, preporučila bih ovo izdanje ne samo znanstvenicima koji se specijaliziraju za istraživanje srednjovjekovnog urbaniteta, već široj znanstvenoj zajednici, posebice jer se često spominju mjesta unutar gradova koja vidimo na praktički svakodnevnoj bazi.

Olga Kalashnikova